



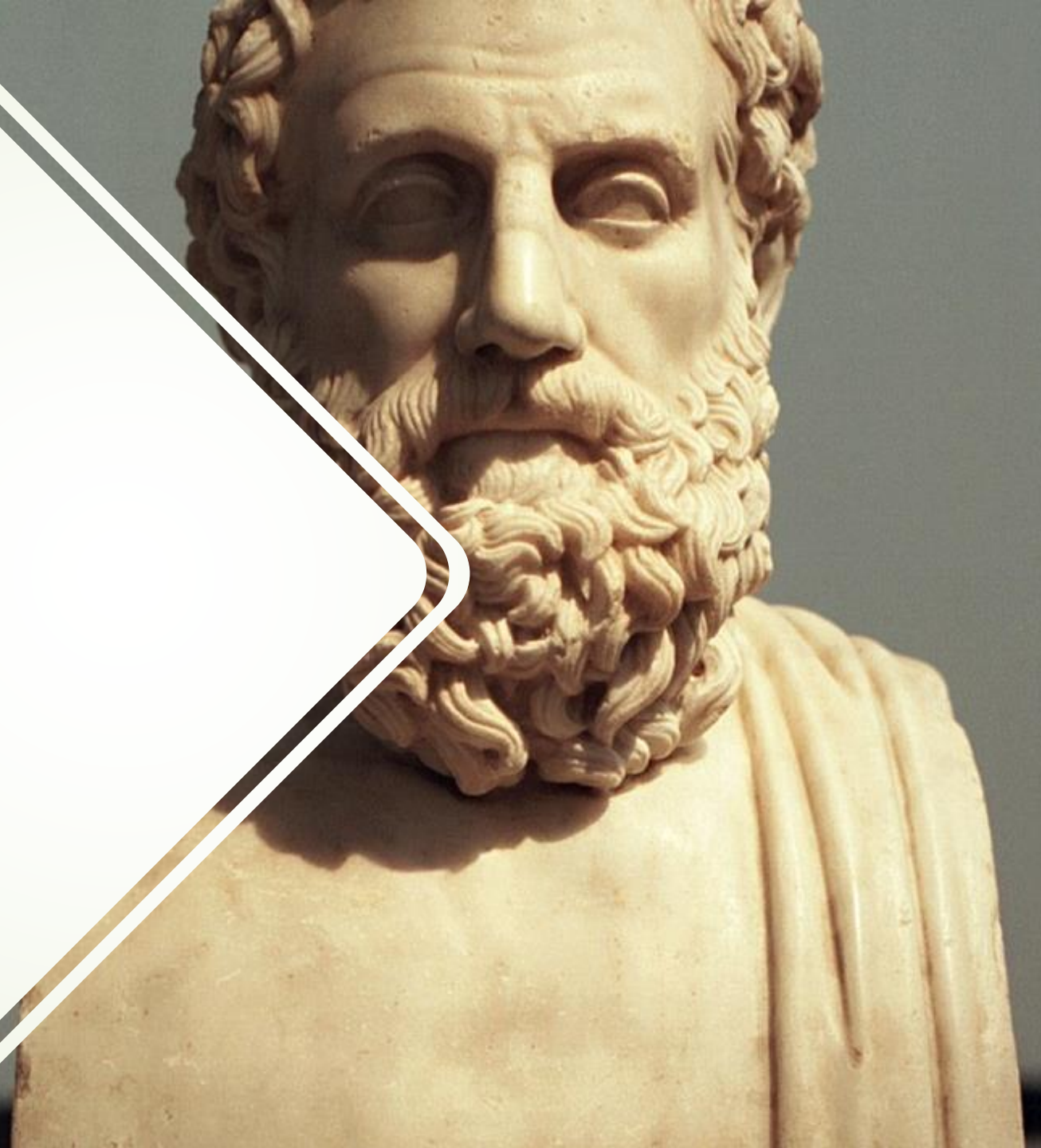
Aiszhülosz: Oreszteia

Készítette: Nemes Gréta Anna

Aiszkhülosz

i.sz. 525 – i.sz. 456

- ▶ Görög tragédiaköltő (1.kép)
- ▶ Gazdag földbirtokos-arisztokrata családból származott
- ▶ Műfaji újító: előlépteti a korból a második színészt, így jött létre a színpadi dialógus
- ▶ Mintegy 90 drámát írt, tragédiákat, szatírdarabokat.
- ▶ Művei:
 - ▶ Perzsák
 - ▶ Heten Thébai ellen
 - ▶ Oreszteia
 - ▶ A leláncolt Prométheusz
 - ▶ Oltalomkeresők



Oreszteia



■ Az Oreszteia (2. kép) az egyetlen fennmaradt trilógia, Aiszkülosz utolsó műve, forrásaink szerint i.e. 458-ban mutatták be.

■ A trilógia 3 része:

- Agamemnon
- Áldozatvivők
- Eunemiszek



BŰN BÜNTETÉS ÍTÉLET



Agamemnon

Helyszín: Agamemnon argoszi palotája előtti tér.

A cselekményt a trójai háború rövid felvezetésével bontja ki. Agamemnon a győztes trójai hadjáratból hazafelé tart, feláldozza a lányát, Iphigeneiát Artemisz istennőnek.

Magával hozta rabszolganőként a trójai királylányt, Kasszandrát.

Kasszandra megjósolja a saját és Agamemnon halálát: a királyné fog végezni velük.


A királyné büszke tettére, mert megbosszulta a lánya halálát.

A mű legvégén megjelenik Aigiszthosz, aki azzal a céllal érkezett, hogy megbosszulja az apja halálát. Végül kiderül, hogy aktív részese volt Agamemnon meggyilkolásának.

Agamemnon

Nehéz a szívem, ha nem teszem meg,
a nehéz megölni gyermekem,
őt, a házam ékét,
beszennyezvén a szűzi vérrel
apjának ontó kezét,
az oltárnál: mi itt a bűn, mi nem?
hagyhatom-é hajóim
s társaim én a bajban?
Áldozatot, mely a szelet
szünteti meg s ily szűzi vért
nagyhevesen vágyni: igaz
jog – legyen így, javunkra.

Aiszkhülosz – Agamemnon /205 – 217/



Az Agamemnon fő témája a bűn.

Klütaimnéztra a szeretője, Aigisztoz segítségével, csellel öli meg saját férjét és férjének rabnő szeretőjét. (3. kép)

- ▶ Klütaimnéztra tettének okai:
 - ▶ Agamemnon feláldozta a lányukat
 - ▶ féltékenység

Áldozatvivők

Helyszín: Argosban, az Agamemnon palotája előtti tér.

Tíz év távollét után hazatér Oresztész, Agamemnon fia.

Oresztész Apollón parancsát követi, hogy álljon bosszút apja haláláért. Vándornak kiadva magát, azzal a szándékkal érkezik, hogy hírt hozzon Oresztész haláláról.

Klütaimnésztra értesíti Aigiszthoszt hogy katonái társaságában fogadja a vendégekhez.

A kar kéri a dajkát, hogy ne mondja a fegyvereseiket. Aigiszthosz a vendégekhez érkezik, Oresztész bosszút áll rajta, majd a királynőn is.

Oresztészt rémlátomások törnek elő, s az anyja kiömlött véréből támadt bosszúistenek kezdik gyötörni.



(4. kép)



Az Áldozatvivők témája a büntetés

Klütaimnéztra és Aigiszthosz megbüntetése

(5.kép)

Eumeniszek

Helyszín: Dephoi – Apollon temploma előtt; Athén – Akropolisz

Oresztészt anyja bosszúszellemei, az erünniszek veszik körbe. (6. kép)

Apollón, Athénba küldi Oresztészt, ahol Athéna fog ítékezni felette.

Az ítélet egy hosszadalmas vita után bontakozik ki Apollon és az erünniszek között. Athéna egy esküdtbírósgot állít fel, akik szavaznak. A szavazás nem hozott döntést, végül Athéna hozza meg a végső döntést. Oresztészt felmentik, a bosszúszellemek tiltakoznak a döntés ellen, Athéna azonban az ősi isteneknek lakhelyet és kultikus tiszteletet ígér Athénban.

Az Eumeniszek témája az ítélet.



Klütaimnéztra karaktere:

A görögök által alkotott felfogás szerint, a nőknek is megvolt a saját szerepük: jó feleség és jó anya legyen.

Aiszhülosz természetellenes nőnek állítja be Klütaimnéztrát, akiből hiányzik a nőiesség és erkölcsiség:

Klütaimnésztra

Élektra

Szánj meg engem és jó
Oresztészt, hogy már birtokoljuk otthonunk:
mert mint kit eladtak, mindkettőnk úgy bolyong,
anyánk adott el, vett magához új urat:
Aigiszthosz az, legyilkolásod cinkosa; én
szolgaleányként tengek itt, fiad pedig
Örökségétől számkivetve él, s azok
Szerzett javadban dúslakodnak dölyfösen.

Aiszkhülosz – Áldozatvivők



(7. kép)

Agon logon

KLÜTAIMÉSZTRA

Ó jaj, halott vagy, én erős Aigiszthoszom!

ORESztÉSZ

E férfit; látom, kedveled. Feküdj tehát sírjába: és holtában el nem árulod.
(Magasba emeli kardját)

KLÜTAIMÉSZTRA

(térdre hull, kitárja mellét)
Állj meg, fiam, tiszteld ez emlőt, gyermekem,
amelyen annyit szunnyadoztál édesen,
s szívtál belőle lágy ajakkal jó tejet.

KLÜTAIMÉSZTRA

Tápláلتalak; melletted éljem vénkorom.

ORESztÉSZ

Apám megölted, s együtt laknál énvelem?

KLÜTAIMÉSZTRA

Mondd csak, de aztán szólj apád vétkééről is.

ORESztÉSZ

Tűzhely mellett ülő, ne vádolj hadvezért.

KLÜTAIMÉSZTRA

A nő szenved, ha férje messze van, fiam.

ORESztÉSZ

A férfi küzd, s táplálja azt, ki otthon ül.

Athéna ítélete



ATHÉNA

Enyém a tisztség legvégsőként döntenem,
s Oresztészért teszem le én is sors-kövem:
mert engem asszony nem szült, nekem nincs
anyám;
férfit dicsérek - bárha férjhez nem megyek -
egész szívemmel, mert csak apámé vagyok.
S bizony nem gondom így oly asszony végzete,
ki férjét, háza gazdáját gyilkolta le.

(Szavazatát az urnába veti)

Oresztész győz, legyen bár egyenlő a kő.
Az urnákból a köveket döntsétek ki már
hamar, ti, birák, kikre így tiszt gondja vár.

ATHÉNA

A férfiú a vér vétkétől mentesült:
a sors-kövecskék itt meg ott egy-számuak.

Források

1. kép: Aiszkhülösz hermája; Kr.e. 30., Nápoly Nemzeti Régészeti Múzeum
2. kép: Python; Jelenet az Eumeniszekből, az Oreszteia trilógia részéből egy korabeli vázafestményen
3. kép: Pierre-Narcisse Guérin (1817): Agamemnon meggyilkolásakép:
4. kép: Alfred Church (1897): Stories from the Greek Tragedians, Életkra és Oresztész
5. kép: Életra és Oresztész meggyilkolja Aigiszthoszt; Jelenet egy görög vázáról; Mansell-gyűjtemény; Art Resource, New York
6. kép: William-Adolphe Bouguereau (1862): Oresztész a fúriák által űzve
7. kép: John Collier (1882): Klütaimnésztra

1. Aiszkhülösz: Oreszteia: *Agamemnon, Áldozatvivők, Eunemiszek*; ford.: Devecseri Gábor
2. Robert Holmes Beck: Aeschlylus: Playwright Educator; *The Oresteia; Agamemnon; Crime, Punishment and Judgement*; 63-85. old.